

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחשה חיזויס ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת האזינו חג הסוכות שנת תשפ"ג

1. מהו המקור לשמה של העיר חלב שבסוריה, ומה מקור שמה של העיר סוריה?
2. מדוע ר' יחיאל שתה את המים שהמלך רחץ בהם את ידיו?
3. אדם שגר בחו"ל האם יש עניין שיהיה לו בבית קופסא עם עפר מארץ ישראל? הוכח מפרשת השבוע!
4. מהו ההסבר בנוסח "מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים ורופא חולים" הרי אם מחיה מתים בוודאי רופא חולים?
5. באישון העין של הנרצח ניתן להבחין בתמונת פניו של הרוצח! הכיצד?
6. נוח לאדם לגדל מטע של זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל! הכיצד?

חג הסוכות

7. מדוע נקרא החג בלשון רבים חג הסוכות ולא חג הסוכה?
8. מדוע פטרה התורה מצטער רק במצוות סוכה ולא בשאר מצוות?
9. אדם שמצטער מהסוכה האם כשיכול לעשות פעולות שלא יהא מצטער יש לו חיוב לעשות כן?
10. האם כל אדם יכול להחליט שהוא מצטער מהסוכה למרות שלשאר האנשים אינו מפריע?
11. מדוע מצטער מהסוכה שרוצה להחמיר על עצמו מותר הרי עובר בבל תוסיף?
12. האם חייבים להשאיר את השולחן בסוכה בשעת שינה?
13. באמצע הסעודה בסוכה האם מותר לצאת עם אוכל שבפיו מחוץ לסוכה או עם שתיה?
14. האם יכול אדם להחמיר ולא לשתות מים מחוץ לסוכה אף באופן שמצטער ויתבטל משמחת יום טוב?
15. האם סעודת ברית מותר לאכול חוץ לסוכה כשאין לו מקום לעשרה אנשים בסוכה?
16. כאשר החזאים אומרים שירד גשם בליל סוכות האם מותר לישון מחוץ לסוכה?
17. מדוע מצטער פטור מן הסוכה הרי כל מטרת הסוכה הוא כדי להצטער?
18. האם מותר להוריד נוי סוכה מהסוכה כדי לתלותה בסוכה אחרת?
19. האם מותר לתלות קישוטי סוכה על ידי גוי או ילד קטן?
20. כאשר יורד גשם בסוכות ובסוכה אחת אינו יורד האם יכול לברך ליישב בסוכה?
21. האם צריך להריח האתרוג של מצוה כשנוטלים אותו או יש איסור והאם צריך לברך על הריח?
22. איך היה מותר בשמחת בית השואבה לנמנם מחוץ לסוכה הרי זה איסור?
23. מדוע שמחת בית השואבה היה רק לגדולי ישראל ולחסידים ואנשי מעשה ולא לכל עם ישראל?

חג שמח שנזכה כולנו לשנים רבות נעימות וטובות

ניתן לקבל את העלון בהודעה לווצאפ בטלפון: 052-8144488
 יוצא לאור ע"י בית המדרש "בית - יוסף" רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

במחשבה תחילה: בימים אלו שלאחר שנסגר חלון ההזדמנויות הנפלא של פתיחת שיערי שמים, אין לנו עושיג כפה הצלחנו לפעול בתפילותינו, רק בראש השנה תשפ"ד הבא עלינו לטובה נקבל כפה הצלחנו בתפלתנו, אפנים עבט שטחי לחוד, כי את האמת נוכל לראות רק בביאת הפשיח בפהרה ביפנו. אילו היינו יודעים את העתיד כפה היינו עכוונים בימים הנוראים של שנת תש"פ טרם פרוץ פגיפת הקורונה ב'אבינו עלכנו ענע פגיפה פנחלתך' לפישל.

דוד הפלך אופר בספר תהלים (קב יח-יט): "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל יה". ופירשו בפדרש שוחר טוב (שם): 'ורבין אפרו, אלו הדורות שחייבים בפעשיהם הרעים, ובאים ועושים תשובה, ונתפללים לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ולפי שהם פחדשים את פעשיהם, הקב"ה בורא אותם ברייה חדישה. ופה להם לעשות? יש להם ליטול אתרוגיהן בידיהם, ולולביהן וערבי נחל והדסים, להלל אותך, הוי אופר ועם נברא יהלל יה'. אנחנו סקרנים פה נעשה בדינו בימים אלו, אך פי שלא זכה לרוח הקודש יאלץ להפתין לראש השנה תשפ"ד לדעת האם נכתב ונחתם השנה בספר החיים, האם נכתב לחיים טובים בריאות פרנסה טובה, וגם אז לא נדע האם היו חס ושלום גזירות רעות שהצלחנו לקרוע שיערי שמים ולבטלם בתשובתנו תפילתנו וצדקותנו, ופה הם גזירות שהצלחנו לפנוע ולבטל. אולם זה הדבר הקטן שרצינו להשיג בימים אלו.

יש פשהו הרבה יותר חשוב שאותו רצינו להשיג בימים אלו, ועליו אנחנו פובטחים בוודאות שהצלחנו, אם רק קיינו את פצות היום, שפרנו על קדושת ראש השנה ויום כיפור, שפענו תקיעת שופר, אפרנו את פסוקי פלכויות זכרונות ושופרות, צפנו ביום הקדוש - ופי שהרב הורה לו לאכול קיים את רצון הבורא באכילתו ובשפירה על נפשו, הרהרנו הרהורי תשובה, שאפנו להיות פעט יותר טובים בשנה הבא, אפרנו את נוסח הווידי, כפה גזירות רעות הצלחנו לקרוע וכפה שפע הצלחנו להוריד את זה אנחנו לא יודעים, וזה תלוי בכוונה כפה רציני היה התשובה, כפה פעשים טובים הצלחנו לעשות בימים אלו, וזה אינו גלוי לפנינו, אולם פי שקיים את פצות היום, גם פי שזכה לעשות זאת רק בצורה פיניפלית בצורה יבשה כערער בערבה, יש לנו הבטחה שבורא עולם קיבל אותנו באהבה, הוא טוב קרוב אלינו ואנחנו אהובים אצלו. נפתח לנו דף חדש, התשובה הבסיסית שדי בהרהור תשובה להפך לצדיק גפור התקבלה. על כך אנחנו שפחים ופהלים את הבורא טוב אנחנו קרובים אליו. זה השפחה העצומה שיש לנו בימי הסוכות, אנחנו עוזבים את הבית היציב והקבוע, ונכנסים בסוכה הקרויה 'צילא דרחפנא', צילו של בורא עולם.

בעזרת ארבעת הפינים אנחנו עוידים לבורא על שישוב אנחנו בניו הקרובים אליו, וגם אם חטאנו הוא רצה בנו שוב. בגפרא בפסכת בבא בתרא (דף קטז ע"א) נאפר שאדם שיש לו חולה בביתו צריך ללכת לחכם שיבקש עליו רחמים, הרישב"ם עבאר שפדובר בחולה הנוטה לפנות שכבר נגזרה הגזירה, לאדם פהשורה אין בכח תפילתו כח לקרוע את רע הגזירה, ולכן צריך ללכת לחכם. כך גם נאפר באשרי (תהלים קפה יט): "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע וישועם". רק פי שהוא יראיו של השם הוא זוכה שרצונו נעשה, וכשהוא פתפלל אל הבורא, שעותו נשפעת והוא נושע. אולם לכל אדם יש פעלה הרבה יותר גדולה ונשגבה שהוא יכול לזכות בתפילתו, וכפי שנאפר (שם יח): "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראו באפת" - אם אנחנו קראנו לבורא באפת, השם קרוב אלינו, אנחנו טוב אהובים לפניו, ועל כך נשפח בימים נעלים אלו.

מהו המקור לשמה של העיר חלב שבסוריה, ומה מקור שמה של העיר סוריה?

היא ארס צובה ולמה קורין אותה "חלב" כי בהר היה צאנו של אברהם ומעלות יורדות מן ההר ששם היה מושיט לעניים חלב". והביא שם עוד שסוריה היא הארץ שכבש דוד בכיבוש יחיד עם שר צבאו יואב בן צרויה שכתב על אבן אחת שבחומת העיר "אני יואב בן צרויה כבשתי את העיר הזאת", ויתכן שהשם "צרויה" הפך ל"סוריה".

מדוע ר' יחיאל שתה את המים שהמלך רחף בהם את ידיו?

ויהי היום וייתן המלך כוס יין ליהודי לשתות והשיב הרב לא אוכל לשתות ברגע זה, אך טרם נסעד משולחנך אשתה. ובהגיעעת רחיצת הידיים למלך אחר האוכל, רחף ידיו על אגן זהב, ותכף לקח הרב המים ההם וישתה לפני המלך והשרים. ויאמר הרב אליהם: "בשתייה הזאת אני חפץ שמוותרת לי אבל בכוס יין אינני יכול לשתות להיות אסור לי מן התורה", והמלך שמר את הדבר ויאהבהו כפלים, וכדומה לזה שמעתי שאירע לרמב"ם ואחרים, ע"כ.

"חמאת בקר וחלב צאן" (לב יד)

בהקדמה לספר באר יצחק (פירוש על האבן עזרא לרי יצחק שרים זצ"ל) מביא הרי אליהו שרים שכתב רבי פתחיה מרגינשבורג (אחיו של רבינו יצחק הלבן מבבלי התוספות, שהוא סבב הרבה בעולם) "ומשמם ל"חלב"

"אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכים יקומו ויעזרכם יהי עליכם סתרה" (לב לח).

הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה קצ"ד) כתב שהזהירנו הכתוב מלשתות יין נסך וזה לא בא כתוב נגלה בביאור אבל אמרו בגמרא במסכת עבודה זרה (דף כט ע"ב) "אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכים", מה זבח אסור אף יין אסור.

בסדר הדורות (ה' אלפים י"ח) מביא על ר' יחיאל מפריש שהיה מקורב מאוד למלך, ויקנאו בו השרים וילשינו עליו באמרם שאם יגע המלך בכוס יין היהודי לא ישתה ממנו.

אדם שגר בחו"ל האם יש עניין שיהיה לו בבית קופסא עם עפר מארץ ישראל? הוכח מפרשת השבוע!

ר' אליהו גוטמאכר זצ"ל בעניין קבורה בעפר ארץ ישראל, שאם נותנים על המת מעפר הארץ יש בזה נמי "וכפר אדמתו עמו", ושם מביא בתוך דבריו בזה הלשון: "גם למודעה שמי שאפשר לו להיות כלי בעפר ארץ ישראל בחייו בחדר שבו רוב תשמישו מביא לו ולכל בני ביתו קדושה וטהרה", עכ"ל.

"הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו" (לב מג).

ברמ"א (יו"ד סימן שסג סעיף א) כתב: שיש נוהגים בחוץ לארץ שנותנים מעפר ארץ ישראל בקבר, ויש למנהג זה על מה שישמכו.

בספר לעת מצוא (לקוט דינים ומנהגים בענייני מיתה וקבורה מהר' יצחק אדלר זצ"ל כפר חסידים תשמ"ז עמוד עט) מביא העתק ממכתב הגאון

מהו ההסבר בנוסח הברכה "מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים" הרי אם מחיה מתים בוודאי רופא חולים?

"ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלוהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל" (לב לט). בגמרא במסכת פסחים (דף סח ע"א) דורשת הגמרא את הפסוק הזה על תחיית המתים, בתחילה מה ש"אני ממית אני מחיה", והדר מה ש"מחצתי ואני ארפא", וכתב רש"י שכדרך שהן מתים חגרים סומים אילמים, כך הן חייין במומן, ואחר כך מתרפאים, כדכתיב "אז ידלג כאיל פסח". והביאור בזה שאם המתים יקומו לתחיית המתים בלא מום, יאמרו אחרים שאין זה אותם אנשים שמתו, ומנן שזה תחיית המתים

אולי זה אנשים חדשים, לכן הקב"ה מקים אותם כשהם במומן ואח"כ מרפאם, כדי שיראו כולם שהם אותם אלו שבחיותם היו בעלי מומים.

ונראה לפי זה לבאר מה שאומרים בתפילת שמונה עשרה "מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים", שהי לכאורה צריך להתחיל הפוך מהקל לכבד, כי אם הקב"ה יכול לחיות מתים ודאי שיכול לרפא חולים.

אלא שיש לומר שזה מרמז למה שכתבה הגמרא שבתחיית המתים קודם הקב"ה יחיה את המתים, ורק אחר כך יסמוך הנופלים וירפא החולים.

באישון העין של הנרצח ניתן להבחין בתמונת פניו של הרוצח! הכיצד?

בשו"ת בית יצחק (אהע"ז ח"א סימן פז) מובא: שמעתי כי המציאו השופטים עילה להכיר את הרוצח, להביט היטב באישון הנרצח, וכיון שכל מראה שאנו רואים נשאר חקוק בעינינו, והתמונה האחרונה אשר הביט הנרצח הלא הייתה דמות הרוצח, נוכל על ידי זה להכיר מי היה הרוצח, אמנם בוודאי לא נוכל להרוג על ידי הכרה כזאת ורק יועיל להגיע על ידי כן אל האמת.

נוח לאדם לגדל מטע של זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל! הכיצד?

תינוק אחד בארץ ישראל. וסיבת הדבר כיון שלגודל קדושת ארץ ישראל ומעלתה, הניסיונות בה קשים יותר.

ועיין בשו"ת הרשב"ש (סימן ב ד"ה אין ספק) לגבי אדם שרוצה לעלות לארץ ישראל שאין ספק שאם יש לאדם בנים ויודע שלא ימצא להם מקום ראוי ללמוד תורה בארץ ישראל, ובח"ל הוא מוצא להם, בכגון זה אין שום מצוה לעלות לארץ ישראל.

וכן כתב בפלא יועץ (מערכת אות ד ערך דירה) וז"ל: טוב לקבוע דירתו בירושלים עיה"ק תובב"א אם לא שחושב שבעיר אחרת יהיה לו יותר יישוב לעבודת ה' יתברך שאז אפילו ישיבת חוץ לארץ טובה משיבת ארץ ישראל, כי זה כל האדם שיעבוד את בוראו עבודה שלימה עבודה תמה ויהיה הוא משכן אל הקדושה.

* * * *

מדוע נקרא החג בלשון רבים חג הסוכות ולא חג הסוכה?

התורה סוכות לשון רבים להורות לנו דנלמד הלכות הדפנות והסכך מן לשונות סוכות הנאמר הרבה פעמים שם בתורה.

עוד מתרץ הבני יששכר: שמי שמקיים מצות סוכה יזכה לעתיד לסוכה של לוייתן ולאותם החופות שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים. ואמרו ז"ל אפילו הצדיקים לא יהיו כל אנפין שווין וכל צדיק נכוה מחופתו של חבירו הגדול ממנו כמו שמביא הילקוט שמעוני (ישעיה רמז ת) על כן נקרא החג בלשון רבים חג הסוכות שאין סוכה אחת דומה לחברתה.

* * * *

מדוע פטרה התורה מצטער רק במצוות סוכה ולא בשאר מצוות?

דענין המצווה תשבו כעיין תדורו, וכשמצטער אינו כעין תדורו שאין אדם דר בדירה של צער ואין ענין המצווה בכך, אם כן אין פטור מיוחד של מצטער אלא כל דבר שלא דומיה כעין תדורו ליכא חיוב.

אבל בחידושי הריטב"א על מסכת סוכה (דף כח ע"ב) בשם הרמב"ן. יש עוד טעם: מהא דכתוב בסוכה האזרח ילפינן שלא יתחייב בסוכה אלא מי שהוא כאזרח רענן פרט להולכי דרכים ושומרי פירות ומצטער וכיוצא בהן.

עוד אפשר לתרץ על פי מה שמובא בספר שפע חיים (סוכות עמוד רסח) טעם נפלא מדוע מצטער פטור רק בסוכה דכיון שהם זכר לענני הכבוד שבאו לישראל לרווחתם ולהנאתם, לכן גם מצות "בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתו את בני ישראל" לא נאמרה אלא באופן שאינו מצטער בישיבתו בה, ורק תשבו כעין תדורו ובדומה לענני הכבוד שישבו בהם. ובזה כותב עוד דבר נפלא בטעם שלא גזרה תורה לישיבת בסוכה כמצווה חיובית: שבכך יש זכר לענני הכבוד שלא ישבו בהם מתוך ההכרח אלא להנאתם ולרצונם.

עוד אפשר לומר: כיון דהוא מצוה הראשונה אחרי יום כיפור שכל יהודי קיבל על עצמו לקיים מצוות, לכן תיקנו שהמצווה היא קל בלי צער כדי שיהא לו קל לקיימו, לכן פטרה התורה דווקא במצוות סוכה מצטער. ולפי זה אתי שפיר מה דאיתא במדרש הובא בטור (סימן תקפ"א) על הפסוק "ולקחתם לכם ביום הראשון" וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, והקשה הטור מדוע רק ביום הראשון של סוכות הוא ראשון לחשבון עונות, ולפי זה נראה לומר שהכוונה היא שהקב"ה נותן לך מצוה קלה שאם יש לך צער אתה לא צריך לקיימו ואם אין אתה מקיימו על זה את נענש.

* * * *

אדם שמצטער מהסוכה האם כשיכול לעשות פעולות יש לו חיוב לעשות כן?

כל בני החופה, וקשה יעשה סוכה מרווחת בחדר שעושה בו חופה ומאי טעמא פטור.

ועוד הקשה: מהא דאמרינן התם בגמרא (דף כ"ו ע"א) רבא שרא ליה לרב אחא ברדלא למגני לחוץ לסוכה משום סירחה דהורצאה, פירוש קרקע לבנה שהיו מטיחים בה רצפה של סוכה משום נוי והייתה מסרחת, ל"א עפר שקורין בלעז ארזלא שמודבקת בגופה של ערבה ומצטער מחמת סוכה הוי, רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה, וקשה ללישנה קמא לא יטיח רצפת הסוכה באותה קרקע לבנה ואם כבר הטיח

"ימציאהו בארץ מדבר ונתתו ללל ישמן יסבבנהו ובגנהו יצנהו כאישון עינו" (לב ז).

דוד המלך כותב בספר תהילים (זו ח) "שמרני כאישון בת עין" וכתב במצודות ציון: אישון הוא השחור, ונקרא אישון על שנראה בו צורת איש קטן והנו"ן יורה על קוטן הדבר.

"ינרבהו על בְּמִתֵּי אֶרֶץ וַיֵּאֱכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דָּבֶשׂ מִסְּלַע וְשִׁמֶן מִחֲלָמִישׁ צוּר" (לב ג).

וכתב רש"י: "ישמן מחלמיש צור", אלו זיתים של גוש חלב, החלמיש צור תקפו וחזקו של סלע.

במדרש רבה בבראשית (כ ו) מובא מאמרו של רבי אלעזר בן רשב"י שנוח לו לאדם לגדל לגיון (מידה גדולה) זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל. משמעות אמירה זאת של רבי אלעזר בן רשב"י היא: כי למרות שגידול הזיתים בגליל אינו תהליך קל ופשוט, שהרי הגליל כולו שטח הררי מלא סלעים ואדמת טרשים, ויונקותיו הזעזערים הרכים של עץ הזית צריכים לחדור בקרקעית האבן הקשה עד כדי הכאת שרשים עמוקים שיתנו להם אחיזה וצמיחה. עם כל זה אין לדמות בכלל את הקושי והצער שיש אפילו בגידול לגיון שלם של זיתים, לצער גידולו של

הנה בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר ט' שמות החג) כתב הקשה מדוע חג הסוכות נקרא בלשון רבים סוכות, ולא בלשון יחיד חג הסוכה, בשלמא לגבי חג המצות יש לומר בלשון רבים על שם שלמרות שיוצאים בכזית מצה עם כל זאת יום טוב הוא ומחויבים בלחם משנה כמו שכתבו התוספות בגמרא במסכת פסחים (דף קט"ז ד"ה מה דרכו) וכן לגבי חג השבועות על שם שמונים הרבה שבועות עד בוא החג, אבל חג הסוכות טעמא בעי.

ומתרץ הבני יששכר: על שם דנפקא לן בגמרא במסכת סוכה (דף ו' ע"ב) מנין הדפנות והסכך מן ג' בסוכות הנאמר שם בתורה על כן קראתו

* * * *

הספרים
בית המדרש "בית - יוסף"

בית המדרש "בית - יוסף"

"וְזָמַנְתִּי לָהֶם בְּבִיטָא וּבְזוּמָוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב בְּבָלָיִם
וּמִבְּזוּת שֵׁם עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת"

**בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש,
אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה,
ראשונים ואחרונים, מחשבה הגות ואגדה. וכן ספריות
נוספות לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים.
בוא ותזכה להיות שותף בכל זכויות הלימוד!**

**ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת
לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"ג קרובים וידידים
לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488**

**לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט 17 מספר חשבון: 89099
ע"ש: קול אליה גבעת זאב.**

ניתן לתרום גם בבית בטלפון מספר: 052-8144488

איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!
ער. 58072644 רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב דוא"ר: koleliya@gmail.com

מון פסק להלכה בשולחן ערוך (או"ח סימן תר"מ ס"ק י"ד): מצטער פטור מן הסוכה.

יש להקשות: מדוע באמת פטרה התורה מצטער רק במצוות סוכה ולא בשאר מצוות?

ואפשר לומר על פי מה שכתבו הראשונים בתוספות במסכת סוכה (דף כו ע"א), וכן במאירי (שם) בטעם הדבר שמצטער פטור מהסוכה משום

* * * *

ליה לבנות אחרת אם נתחדש לה בה צער שלא ידע ממנו בשעת בנייתה. ומקשה: אבל אכתי צריך עיון בפטור של צינה דילמה לא יתחייב מדינה להכניס תנור וכדומה כדי שיוכל לישן שם. ומתריך: דכללא הוא דכל שפטור ופקעה ממנו חובת הישיבה תו לא צריך לחפש טעדיקי איך ישוב להתחייב.

וכן בשו"ת מועדים וזמנים (חלק ח' השמטות לחלק ב) כתב ליישב: הא דקימ"ל דמצטער מחמת הקור פטור מן הסוכה, וקשה הרי יכול ליישב ולישון בה על ידי חימום, אלא כיון דחזינן שהתורה התירה לסכך בפסולת גורן ויקב, ואין צורך לפעולות אלו ודי בצורת עראי, ואם כן יש לומר דהוא הדין שאינו חייב לתקן חימום חשמלי לדירת עראי, ויש גדולים שנהגו להכניס חימום לסוכה כל ימי החג: כך היה נוהג הגר"ח הלוי זצ"ל.

* * * *

האם כל אדם יכול להחליט שהוא מצטער מהסוכה למרות שלשאר האנשים אינו מפריע?

וכן בט"ז (אורח חיים סימן תר"מ ס"ק ו) על מה שכתב הרמ"א שם ולא יוכל אדם לומר מצטער אני אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו הקשה וז"ל והא דמצינו בפי הישן דרב יוסף היה יושב בסוכה ובאו קסמים על ידי הרוח ואמר פנו לי מנאי מן הסוכה וא"ל אביי הא תנן משתסרח המקפה השיב לו אנא דאנינא דעתי כמי שתסרח המקפה דמי הרי אזלינן בתר דעת היחיד יש לומר דכל אניני הדעת שווין בזה, ולגבי דינהו מקרי רבים ואין לומר בטלה דעתן אצל כל אדם.

ובמגן אברהם (סימן תר"מ) כתב: אמרינן בגמרא שהרוח היה משיך קסמין של סכך על המאכל ויצא רב יוסף א"ל אביי והא אנן תנן משתסרח המקפה א"ל לדידי כיון דאנינא דעתי כמו שתסרח המקפה דמי, ופירש רש"י רב יוסף מאניני הדעת היה כדאיתא בפרק ערבי פסחים דתניא כו' דר"ל דווקא רב יוסף שידוע שהיה מאניני הדעת, אבל שאר כל אדם אין יכול לומר אסטניסט אני אלא, ובשער הציון (סימן תר"מ ס"ק מ"ג) כתב וז"ל הנה המגן אברהם רצה גם כן ליישב קושיית הט"ז וכתב דבעינן שיהא ידוע שהוא מאניני הדעת. והנה כל הראשונים שהעתיקו דינה דרב יוסף לא הזכירו פרט זה, ומשמע דכיון דהוא יודע בעצמו שהוא מאניני הדעת ד, וכן בב"ח משמע גם כן כהט"ז, ובבכורי יעקב כתב גם כן שאין דברי המגן אברהם מוכרחים.

* * * *

מדוע מצטער מהסוכה שרוצה להחמיר על עצמו מותר הרי עובר בבל תוסיף?

ומתריך הקובץ שיעורים: כיון דמצוות סוכה הוא תשבו כעין תדורו, וישיבת מצטער אינה כעין תדורו, אין זה מעשה מצוה כלל ולא שייך בל תוסיף אלא היכא שעושה מעשה המצווה כהלכתה רק שאינו מצווה. וכן כתב ריא"ז (פרק ד) דראש השנה דמשום הכי אשה המניחה תפילין אינה עוברת בבל תוסיף, דהויה כמו איש המניח תפילין ברגלו, ולסברה זו נראה דליכא מעשה מצוה כלל כשמנחת תפילין, ואם כן אסור לה לברך כדעת הרמב"ם, ולא כדעת רבינו תם, אבל דעת רש"י בגמרא במסכת עירובין (דף צו), וכן בגמרא במסכת ראש השנה (דף ל"ג ע"א) דאשה המנחת תפילין עוברת בבל תוסיף, אבל דווקא במכונת למצווה, דלעבור שלא בזמנה בעי כונה, ואשה כיון דלא מחייבה הויה כשלא בזמנה.

* * * *

האם חייבים להשאיר את השולחן בסוכה בשעת שינה?

השולחן גם כן בתוך הסוכה דאי לאו הכי חיישינן שמא ימשך אחר שלחנו וכדלעיל בסימן תרל"ד עכ"ל, חזינן מדברי המשנה ברורה חידוש גדול שגם בנוגע לשינה ישנו גם כן התנאי דצריך שיהיה השולחן גם כן בתוך הסוכה ובלאו הכי חיישינן גם לגבי שינה שמא ימשך אחר שלחנו. ובספר וישמע משה (חלק ב' עמוד ק"ע) מביא ששאל את מרן הגר"י אלשייב זצ"ל האם צריך לחשוש לחומרת המשנה ברורה, וכתב שצריך לחשוש לזה.

אבל בבכורי יעקב (או"ח סימן תר"מ ס"ק ט"ו) כתב ביכול לישן בה ראשו ורובו ורגליו יהיו תחת הבית חייב לישן בה ויוצא ידי סוכה דרק לעניין אכילה גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו ולא בשינה. וכן דעת הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעד זצ"ל (מובא בהליכות שלמה פרק ט' ס"ק טו) דאין צריך שיהא השולחן בתוך הסוכה בזמן השינה, ומה שכתב המשנה ברורה שצריך להיות השולחן בסוכה בשעת השינה טעות סופר הוא.

וכן בספר זיכרון שמואל להגר"ש רוזבסקי זצ"ל (סימן כ"ט אות י"ב) תמה על דבריו של המשנה ברורה, והוכיח מהמבואר בשערי ציון (סימן תרל"ד ס"ק ז) דאף באכילה אם הוא באופן שאין לחוש שמא ימשך שפיר שרי לאכול כשהשולחן בחוץ וכל שכן בענייננו.

וכן דעת מרן הגאון בעל שבט הלוי שליט"א (מובא בקובץ מבית לוי החדש על מועדי השנה פרק י"ט ס"ק י"ג הערה ט"ז עמוד ע"ו) דלא

יסיר או יעשה לעצמו סוכה אחרת דקיימא לן כחכמים במסכת סוכה (דף כז ע"ב) דאמרו עושים סוכה בחולו של מועד, ודוחק לומר שדווקא ביו"ט שרא ליה ולא בחול המועד.

ומתריך בשו"ת מהר"ח אור זרוע: התורה לא חייבה לעשות סוכה לרוחב כל בני החופה ושיהא נוח לחולה לישן כמו בבית, שהרי מגורנך ומיקבך כתיב דהיינו פסולת גורן ויקב התירה התורה ולא הוצרך לעשות באופן שהוא רחב.

וכן כתב הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעד זצ"ל וז"ל והנה יש לדון בעיקר פטור זה של מצטער מיתושים וכדומה דהנה הא דאינו מחויב באותו זמן שהוא מצטער בסוכה זו לבנות סוכה אחרת, אף שהרי כל רגע ורגע משבעת הימים יש עליו מצות עשה של ישיבת סוכה, נראה דהוא משום דכיון שבנה את סוכתו באופן שהיא ראויה לשבעת ימים תו לא מחייבין

הנה בטור אורח חיים הלכות סוכה (סימן תר"מ) וכן פסק הרמ"א (שם ס"ק ד) כתב שאין כל אדם יכול לומר מצטער אני ליפטר אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו.

והב"ח (או"ח סימן תר"מ ס"ק ג) הקשה עליו: דהא בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ט ע"א) קאמר אביי הוה יתיב קמיה דרב יוסף במטללתא נשיב זיקא וקא מייתי ציבותא, אמר להו רב יוסף פנו לי מנאי מהכא, אמר ליה אביי והאנן תנן משתסרח המקפה, אמר ליה לדידי כיון דאנינא דעתי כמו שתסרח המקפה דמי, והביאוהו הר"י (דף י"ג ע"א) והרא"ש (סימן כ) להלכה אלמא דכל אדם יכול לומר מצטער אני אף על פי שאין דרך בני אדם להצטער בו, ואפשר לומר דגבי ציבותא כל אדם דאנינא דעתה היה יוצא מן הסוכה אי מייתי ציבותא שדרך אניני הדעת להצטער בכך הלכך הוה ליה מצטער ופטור, ודברי רבינו הם לדבר ששווין בו כל אדם שאז ודאי אין האחד יכול לומר מצטער אני ליפטר ובארץ רוסיה רגילות הוא להיות קור וצינה בחג הסוכות ונראה בעיני דכל אדם מצונו פטור מן הסוכה דזה נקרא מצטער שדרך בני אדם מצונו להצטער בכך ואין צריך לומר העניינים שאין להם מלבושים להגן עליהן מפני הצינה שפטורים כשינצלו מן הצינה בצאתם מן הסוכה וכן נראה מלשון רש"י מסכת סוכה (דף כ"ה ע"ב) שכתב צערא דממילא שהסוכה מצערתו כגון חמה או צינה או סירחא וכי'.

הנה בביאור הלכה (סימן תרל"ט) הביא בשם העולת שמואל (סימן צ"ח) על הא דכתב המחבר וכל הפטור מן הסוכה ומחמיר על עצמו נקרא הדיוט, וז"ל זה הכלל הוא דווקא במקום שיש בו צד איסור כמו במצטער דהוי חילול יו"ט ואפילו בחול המועד חייב לכבדו, אבל אם אינו מצטער רשאי להחמיר כמו רבן גמליאל שהחמיר על עצמו בדלי של מים ואמר העולם לסוכה.

מקשה הקובץ שיעורים על מסכת בבא בתרא (סימן נ"ד): מדוע לא יהא איסור גמור למצטער לשבת בסוכה משום איסור בל תוסיף שאינו חייב ומחמיר על עצמו, מאי שנא מהישן בשמיני בסוכה שעובר בבל תוסיף כמבואר בגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ח ע"ב) כיון דאינו חייב, אם כן מצטער שאינו חייב מדוע אינו עובר בבל תוסיף כשמחמיר על עצמו.

כתב מרן השולחן ערוך (או"ח סימן תרל"ד סעיף ד): מי שהיה ראשו ורובו בסוכה, ושולחנו חוץ לסוכה, ואכל כאילו לא אכל בסוכה, אפילו אם היא סוכה גדולה, גזירה שמא ימשך אחר שלחנו.

הגרש"ז אוירבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (פרק תשיעי ס"ק ב) כתב ישיבת ראשו ורובו בסוכה כשירה אף לכתחילה, ואינו חייב לדקדק ליישב לכתחילה כולו בתוך הסוכה. והביא ראיה ליסוד זה: ממה שנוהגים ליישב בסוכה סמוך לשולחן גם כשרוב הרגלים הם מתחת לשולחן, וכאשר השולחן עשרה טפחים כמו שהיה שכ"ח ביותר נמצא שהוא יושב רק ראשו ורובו בסוכה ומיעוטו מחוץ לסוכה, שהרי כשרגליו תחת השולחן הויה ליה ממש כאילו הם חוץ לסוכה, ועל כרחך דשייבה כזה שריה לכתחילה.

יש לחקור האם בשינה נמי שייך הלכה זו ומי שישן ראשו ורובו בסוכה ושולחנו חוץ לסוכה נחשב נמי כאילו לא ישן בסוכה או דילמא בשינה זה לא שייך.

הנה איתא ברמ"א (או"ח סימן תר"מ ס"ק ד) מי שלא יוכל לישן בסוכה מחמת שצר לו בפשוט ידיו ורגליו, לא מקרי מצטער, וחייב לישן שם אף על גב דצריך לכפוף ידיו ורגליו.

ובמשנה ברורה (סימן תר"מ ס"ק כ"ז) כותב היינו אף אם אין לו עצה היאך לפשוט רגליו חוץ לסוכה, שכאשר הוא פושט את רגליו חוץ לסוכה לכ"ע לא מקרי מצטער בכך וחייב לישן שם, ואך שצריך לזיזרה שיהיה

נקטינן כחומרת המשנה ברורה ובשינה לא בעינן שתהא המיטה בסוכה, וכן בשו"ת ציץ אליעזר חלק ח' סימן כ"ב.

באמצע הסעודה בסוכה האם מותר לצאת עם אוכל שבפיו מחוץ לסוכה או עם שתיה?

בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ח ע"ב) אוכלים ושותים בסוכה, ולכאורה מבואר שהשתיה גם צריכה להיות בסוכה, אלא שהכוונה היא שלאחר אכילתו בסעודה שדרך לשתות אז, צריך לשתות גם כן בסוכה דנכלל הוא בסעודה, אבל שתיה בלי אכילה לא חשיבה לחייבו בסוכה, דתשבו כעין תדורו אמר רחמנא, ואין שתיה בלי אכילה, ואפשר דלפי זה אף מים בתוך הסעודה אין כדאי לשתות חוץ לסוכה, וצריך עיון, ויעויין עוד מה שכתב בזה במקראי קודש סוכות סימן ל"א.

ובשו"ת תשובות והנהגות (כרך ב סימן ש"ה) דן באריכות בדברי השער הציון, ומביא בשם הרה"ג רבי שמחה פ"ס ז"ל שנתפק בדבר שמצוי, שיוצאים מהסוכה באמצע הסעודה, ובפה נשאר עדיין שירי אוכלים שלא בלע, ובולע בחוץ אם מותר, כיון שבתוך הסעודה אפילו מים צריכים לשתות בסוכה, הוא הדין אפילו אכילה פחות מכזית, תוך הסעודה חייבין, ואם כן מה שנמצא בפיו תוך הסעודה חייב לבלוע בסוכה דווקא, ורק שירי אוכל בין השיניים וכדומה דלא חשיבי כלל פטור מסוכה. ומסיק: נראה לע"ד נראה שבמשקים נמי דחייבין היינו כשיושב ואוכל ואחר כך יושב ושותה, לא יעשה כן בבית אלא בסוכה, אבל כשמפסיק ועומד, הווה בעמידה גופא דרך עראי ופטור ומינה יזהר גם בכל ימי הסוכות כשאוכל בסוכה ישב דווקא, שמקיימים מצוה כעין תדורו, אבל כשעומד ואוכל, זהו דרך עראי ואינו מצוה, ועיין בזה ביד אפרים להגאון רבי אפרים זלמן מרגלית זצ"ל על גליוני השו"ע (סימן תרל"ט סעיף ב) שמבאר הדברים ע"ש.

האם יכול אדם להחמיר ולא לשתות מים מחוץ לסוכה אף באופן שמצטער ויתבטל משמחת יום טוב?

וכן כתב הגרש"ז אורבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (מצות ישיבה סוכה פרק ט' ארחות הלכה ס"ק 46) דן במי שאין לפניו סוכה האם רשאי להצטער ולהמנע משתיית מים, רגילים העולם לומר דלאו שפיר קעביד, דיתכן שיש בכך איסור דמצטער ביום טוב לחינם.

אבל מדברי הגמרא בתלמוד ירושלמי המובא במגן אברהם (סימן תר"מ ס"ק ט"ז) משמע שמותר: דאיתא התם דרב הונא היה הולך בדרך והיה צמא ולא רצה לשתות עד שנכנס לסוכה, משמע דאף במצטער וסובל מן הצמא רשאי להימנע מלשתות אף על פי שמצווה להיות בחג ולא להצטער.

והנה בהליכות חיים (חג הסוכות עמוד רי"ד) מביא סיפור שלא היה מקום בסוכתו של מרן בעל הדברי יציב זצוק"ל ובעת עריכת השולחן הבחין בכמה בחורים שראשם בתוך הסוכה וגופם מחוץ לסוכה והם שותים מהלחיים משהו, התחיל לדפוק על השולחן כאלו דפיקות חזקות ואמר אצלנו שתיית משהו חוץ לסוכה היא כמו משהו חמץ בפסח ואין אני אומר לכם בשביל עכשיו אלא כדי שתדעו להבא.

האם סעודת ברית מותר לאכול חוץ לסוכה כשאין לו מקום לעשרה אנשים בסוכה?

מקום לא דמי לסעודת חתן שהיא מצוה גדולה לשמוח חתן וכלה ונקראת סעודת מצוה בכל מקום, אבל זה אינה מצוה כל כך, ואם כן די להם בעשרה אנשים. ובביאור הלכה שם כתב לפי זה משמע שאם אין מקום לעשרה אנשים בסוכה מותרים לאכול חוץ לסוכה. ומסיק: אבל לפי הטעם שהביא הגר"א דסעודת ברית מילה לאו מצוה מדאורייתא היא שידחה הסוכה כמו נישואין, אפילו באופן זה אסור חוץ לסוכה וכן בפרי מגדים מצד דאין להקל בזה בכל גווי.

כאשר החזאים אומרים שירד גשם בליל סוכות האם מותר לישון מחוץ לסוכה?

תשובה: הנה הריטב"א בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ט ע"א) כתב אם לא היה אוכל עדיין וראה גשמים באין, ושמים מתקדרים בעבים, אוכל חוץ לסוכה, ואין מטריחים אותו לעלות עד שיגמור כל סעודתו.

אולם הרי"ן (דף יג ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מתני') כתב על הא דאיתא בגמרא מאמתי מותר לפנות משתסרח המקפה וז"ל: נראה לי מדנקט כי האי גוונה דווקא כשהתחיל לאכול הוא דאינו מותר לפנות אלא משתסרח המקפה, כדי שלא יראה כמבעת בסוכתו ויוצא, אבל לא התחיל להיכנס בה, כל שמצטער מחמת גשמים פטור, אבל למעשה איני סומך על סברתי אחר שאין בזה ראייה ברורה.

לכאורה הנידון שלנו תלוי במחלוקת הראשונים: שלדעת הריטב"א אינו חייב לישון בסוכה כל שרואה שהולך לרדת גשמים, ולפי לדעת הרי"ן

יש לחקור האם באמצע הסעודה יש איסור לשתות מים מחוץ לסוכה דחיישנן שמא יגרר אחר אכילה או דילמא אף באמצע הסעודה מותר לשתות מים מחוץ לסוכה.

הנה המאירי במסכת סוכה (דף כ"ו ע"א) כתב וז"ל ויש אומרים שכל שתיה בלא אכילת דבר המחויב לסוכה עראי היא ועם אכילה היא נגדרת אחר האכילה אם האכילה קבע אף היא קבע ואם אין האכילה קבע אף היא אינה קבע.

וכן כתב בספר לחם יהודה להגאון רבי יהודה עייאש (פרק ו' מהלכות סוכה דף לה ע"ב) שאם נמצא בתוך סעודת קבע אסור לו לשתות אפילו מים מחוץ לסוכה, ודייק כן ממה ששינו במשנה במסכת סוכה (דף כ"ה ע"א) אוכלים ושותים עראי חוץ לסוכה, ומשמע שבקבע אפילו שתיה צריכה סוכה, והרי אפילו שתיית יין לעולם נחשבת עראי, אלא ודאי שמדובר בשתייה שבתוך הסעודה, שאינו רשאי לצאת מן הסוכה ולשתות, כיון שקבע סעודתו בסוכה.

וכן כתב בשו"ת שואל ומשיב (רביעאה ח"ג סימן י"א) לחדש דאף דקימ"ל דאוכלין אכילת ארעי חוץ לסוכה, היינו אם אינו רוצה ללכת לסוכה ואוכל חוץ לסוכה, אמרינן דאין מחויב לאכול בסוכה, אבל אם כבר ישב בסוכה ואכל דבר שחייב לאכול בסוכה שוב אינו רשאי להניח הסוכה ולאכול חוץ לסוכה, אף שיעור אכילת עראי, דכיון שכבר נקבע עליו חיוב הסוכה נתחייב אף על שיעור עראי.

וכן כתב בשער הציון (סימן תרלט ס"ק כ"ט) לתרץ את הקושיה, על הא דקימ"ל ששתייה אינה חייבת בסוכה, שהרי הוא עראי, מהא דאמרינן

כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח הלכות סוכה סימן תרל"ט סעיף ב') מותר לשתות מים ויין ולאכול פירות ואפילו קבע עליהו חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים, הרי זה משובח.

יש לחקור האם אדם יכול להחמיר על עצמו לא לשתות יין חוץ לסוכה אפילו באופן שמצטער או דילמא רק באופן שאינו מצטער מותר להחמיר אבל באופן שמצטער אינו רשאי משום דמבטל מצות שמחת יום טוב.

הנה בשו"ת עולת שמואל (סימן צ"ח) מובא בקיצור בביאור הלכה (סימן תרל"ט סעיף ז' בדי"ה וכל הפטור מן הסוכה) כתב דדווקא אם אינו מצטער רשאי להחמיר שלא לשתות מים חוץ לסוכה כמו רבן גמליאל שהחמיר על עצמו בדלי של מים ואמר העולם לסוכה, אבל אם

מצטער הוי חילול יום טוב ואפילו בחול המועד חייב לכבדו ואסור להחמיר ואם מחמיר עליו נאמר כל הפטור מהדבר ועושהו נקרא הדיוט, והא דמבואר בירושלמי דרב הונא היה צמא למים ולא רצה לשתות דהויה חוץ לסוכה, מיירי שלא היה לו צער.

אבל בבכורי יעקב (סימן תר"מ ס"ק כ"ו) הוכיח מדברי הירושלמי שאף במקום צער מותר להחמיר.

כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן תר"מ ס"ו) שחתן ושושבינים וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה.

וכתב על כך הרמ"א שסעודת ברית מילה חייבין לאכול בסוכה ובעניין עצם הברית אם חייבים לעשותו דווקא בסוכה כיון שצריך לשתות את הכוס יין נחלקו הפוסקים ויש אוסרים לעשות ברית בסוכה מחשש סכנה שמא יפול מהסכך.

וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק ל"ד) דאף על גב דסעודת ברית מילה היא סעודת מצוה כמו שכתב מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן רס"ה ס"ב) מכל

יש לחקור האם כשהחזאים צפו שירד גשם בליל סוכות האם חייבים לישון בסוכה או דילמא כיון שהם אומרים שירד גשם הויה ליה כמצטער מעכשיו.

הנה הגר"י זילברשטיין שליט"א בחישובי חמד על מסכת סוכה (דף כ"ט ע"א) נשאל מעשה שהיה שהמומחים לצפות במכשיריהם את המזג האוויר של הזמן הקרוב, הבחינו שבליל סוכות ירדו גשמים, וגם ברקים נראו מרחוק, והיו שהסתפקו אם חייבים לישון בסוכה, מאחר ועדיין אין גשם ולא מצטערים, או שמא מכיוון שבביתו כהאי גוונה לא היה הולך לישון בחדר שהגשמים עלולים לחדור לתוכו ולהקיצו משנתו, הוא הדין דפטור מסוכה.

גשמים, ומעשים בכל יום שאין דבריהם מדויקים, יתכן שאין לסמוך עליהם וצ"ע.

ובדעת תורה (סימן תרלט ס"ה) כתב שהריטב"א הוא נגד דעת כל הפוסקים, וצריך עיון לעניין ברכת ליישב בסוכה בכהאי גוונא, ובבכורי יעקב סק"ל כתב דהוי ספק ברכה.

* * * *

מדוע מצטער פטור מן הסוכה הרי כל מטרת הסוכה הוא כדי להצטער?

ומקשים בעל הקיצור שולחן ערוך בספרו אפריון (פרשת אמור) וכן בבאר יוסף (פרשת אמור) וכעין זה פרי צדיק (חג הסוכות) ובבכורי יעקב (או"ח סימן תרמ): אם כן מדוע קימ"ל מצטער פטור מן הסוכה, הרי כל גלות הויה צער, ואם המטרה של מצות סוכה שיהא גלות אם כן גם המצטער צריך שיהא חייב?

ומתריצים: שכל עצם היציאה מתוך הבית הויה הגלות, אבל עצם ישיבת סוכה כבר אינו גלות לכן מצטער חייב.

* * * *

האם מותר להוריד נוי סוכה מהסוכה כדי לתלותה בסוכה אחרת?

הסכך ויעשה לסוכה אחרת הא כבר נתקדשה כאן ובמה יפקע קדושת הסכך והדפנות מהסוכה הלו. ולפי זה מיישב קושיית התוספות במסכת שבת (דף כ"ב) דהקשו בהא דאמרו שם בגמרא דנוי סוכה אסור משום ביזוי מצוה, ועצי סוכה משמע דמקרא ילפינן ובגמרא במסכת שבת (דף מ"ה) משמע דמשום מוקצה למצותו, ולפמ"ש אתי שפיר דני"מ אם מותר לקחת לסוכה אחרת, דמשום ביזוי מצוה לא אכפת לן מדליקים מנר לנר דליכא משום ביזוי מצוה ולא משום אכחושי, דהרי מלבד דקימ"ל כשמואל אף גם דרב מודה בזה, ולכך כתב רחמנא קרא גבי סכך דחל שם שמים על הסוכה ואותו מקום נתקדש ואי אפשר לקחתו ממקום הלו ולקדש מקום אחר לכך שפיר אמרו דמוקצה למצותו.

הגר"ח סופר זיע"א בספרו כף החיים (סימן תרל"ח ס"ק נ"ז) וכן בספר פסקי תשובה (סימן קט"ז) כתבו בשם השואל ומשיב שלפי ההלכה אסור ליטול נוי סוכה מסוכה לסוכה.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ג סימן ס"ז) תמה על זה: דמתחילה כתב השואל ומשיב דאם הסוכה כשרה ובאה לקחת הנוי סוכה מסוכה אחרת הדבר פשוט דיש בו משום ביזוי מצוה ואכחושי מצוה, אבל לאחר מיכן בסמוך לזה כשמעתיק לדבר בעניין הסכך אם מותר לקחת לסוכה אחרת, ומדבר בהא דנוי סוכה אסור משום ביזוי מצוה, ועצי סוכה משמע דמקרא ילפינן, כותב דהנפ"מ הוא, אם מותר לקחת לסוכה אחרת דמשום ביזוי מצוה לא איכפת לן מדליקים מנר לנר דליכא משום ביזוי מצוה ולא משום אכחושי אבל עצי סוכה אי אפשר לקחת מכיוון דנפקא לן מקרא דחל שם שמים על הסוכה ואותו מקום נתקדש עיין שם, הרי שבכאן הסיק ההיפך מ"מ לעיל מיניה, ופשוט ליה דבנוי סוכה מותר לקחת לסוכה אחרת כי ליכא בזה לא משום ביזוי מצוה ולא משום אכחושי, וזוה דומה למה דקימ"ל בחנוכה מדליקים מנר לנר.

ומסיק: דכך מסתבר להלכה למעשה דמותר לקחת נוי סוכה מסוכה אחת ולתלותה בסוכה אחר, על פי מה שמביא במשנה ברורה (סימן תרל"ח) בביאור הלכה (ד"ה כל שמונה) בשם שו"ת חתם סופר (או"ח סימן קפ"ד) שמותר ליטול אתרוג התלוי בסוכה לנוי ולצאת בו, ונהי דביו"ט אסור בטלטול משום מוקצה מ"מ בחוה"מ שמותר לטלטלו ה"ה דמותר לצאת בו דמללה"י, ועוד דהא דאסור ליהנות הוא משום ביזוי מצוה וכאן ליכא ביזוי דמעיקרא הוי רק נוי מצוה והשתא מצוה גופא ומברכים עליו ע"ש, הרי דח"ס הורה להתיר להוריד נוי סוכה משום מצוה אחרת וליכא בכה"ג משום ביזוי מצוה, והגם דכפי שמועתק בביאור הלכה יש לטעון דשם שאני משום שהעלה את הנוי למצוה גופא, אבל הרואה יראה בגוף דבריו של החתם סופר שאין שום נפקא מינה בזה, דז"ל שם ועוד דמ"ט אסור ליטול וליהנות בהם משום ביזוי מצוה כמבואר בגמרא במסכת שבת (דף כ"ב) ובכל הפוסקים והיינו לדבר הרשות דומיה להרצות מעות נגד נר תנוכה וכיסוי דם ברגל, אבל ליטול ממצווה אחת למצווה אחרת אין כאן משום ביזוי מצוה דהרי קימ"ל מתירים מבגד לבגד ומדליקים מנר לנר, והוא הדין וכ"ש כאן דמעלין בקודש וכי עיין שם, הרי מפורש יוצא לנו מדברי החתם סופר שישוד ההיתר בזה הוא משום דמותר ליטול ממצווה אחת למצווה אחרת בדומה למתירים מבגד לבגד ומדליקים מנר לנר, ורק לשופרא דמילתא הוסיף דמכש"כ דמותר בנידונו דאיכא גם משום מעלין בקודש. וכן בשו"ת מחנה חיים (או"ח ח"ג סימן מ"ט) כתב להדיה דמותר להוריד נוי סוכה מסוכה לסוכה.

* * * *

האם מותר לתלות קישוטי סוכה על ידי גוי או ילד קטן?

כדי שיתלה לו את הנוי סוכה עוד יש להסתפק האם ראוי שהאשה תתלה את הנוי סוכה, או שמא עדיף שהאיש יתלה את הנוי.

הנה הרמ"א (סימן תרמ"ט ס"א) כתב לולב שאגדו כותי ועשאו כשר, והקשה המגן אברהם (סק"ח) דמשמע דלכתחילה לא יאגדו עכו"ם,

יהיה חייב, אלא שיתכן שדברי הר"ן לא נאמרו אלא לגבי אכילה, שהצער הוא קטן יותר כשיצטרך לעזוב באמצע אכילתו, אבל לגבי שינה שהצער רב יותר, ואולי גם הר"ן יודה שאין צריך ללכת לישון בסוכה.

אלא שמאידך יתכן: שדברי הריטב"א אמורים באופן שכבר נתקדשו השמים וברור שירד הגשם, מה שאין כן כאשר המומחים אומרים שירדו

נאמר במדרש ילקוט שמעוני פרשת אמור, וכן בפסיקתא דרב כהנא (מובא בשערי תשובה סימן תרכ"ו) א"ר אלעזר בר מריוס למה עושים אנו סוכה אחר יום הכיפורים, לומר לך שכן את מוצא בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי העולם וביום הכיפורים הוא חותם את הדין, שמא יצא דינם של ישראל לגלות, ועל ידי כן הן עושים סוכה וגולים מבתיהם לסוכה והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל.

בית המדרש "בית - יוסף"
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב
 אננו מרחיבים את עזרת הנשים
 ואת חדר השיעורים בבית המדרש.
כאן בונים את העתיד
 עכשיו זו ההזדמנות שלך להתחבר אל המהפכה הרוחנית בגבעת זאב,
 לזכות את הרבים להרחיב את הלב ולפתוח את הכיס, ולהיות שותף מלא
 בכל הזכויות העתידיות של התורה והתפילה!
 לסייע ולתרומות: בנק 17 מרכנתיל סיניף: 621 חשבון: 89000
 המעוניינים לקחת את הפרוייקט על עצמם ולזכות בקריאת שם לחדר השיעורים להנחות
 קרובים וידידים יוכלו לפנות אל הרב יוסף ויצמן: 052-8144488
 ניתן לתרום גם בביטלמספר: 052-8144488

כתב מרן השולחן ערוך (או"ח סימן תרל"ח) עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך, וכן נוי סוכה אסור להשתמש בהם. יש לחקור האם מותר להוריד נוי סוכה מהסוכה כדי לתלותה בסוכה אחרת ושאלה זו שכיחה דהילדים מביאים קישוטים מהחדר ומהגן וההורים תולים את זה בסוכה ובחג נוסעים לסבא לשהות להמשך החג ורוצים לתלות את זה בסוכה של הסבא האם מותר להוריד או אסור, וכן יש להסתפק אם עץ לאדם סכך מהסוכה ויש לו סוכה אחרת שיש שמה יותר ממנה שצריך האם מותר לקחת מסוכה לסוכה.

הנה בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה רביעאה חלק ג' סימן כ"ח) כותב הסתפקתי האם יש איסור לקחת סכך מסוכה לסכך בהם סוכה אחרת, דהנה בשולחן ערוך לא מצאתי דבר ולא חצי דבר מזה ואמרתי לכתוב את אשר חדשתי בעניינים אלו.

והנה לעניין נוי סוכה דאסורין להסתפק מהם כל שמנה אם מותר לקחתם לסוכה אחרת נראה לפי עניות דעתי שהדבר תלוי בהא דאמרו בגמרא במסכת שבת (דף כ"ב) בטעמיה דרב דסבירא ליה דאין מדליקים מנר לנר ואין מתירים מבגד לבגד אי טעמיה משום ביזוי מצוה אי טעמיה משום אכחושי מצוה, והנה אם הסוכה כשרה ובא לקחת הנוי לסוכה אחרת הדבר פשוט דיש בו משום ביזוי מצוה ואכחושי מצוה, ואם הסוכה נפסלה אז ליכא משום ביזוי מצוה ואולי גם אכחושי לא שייך בזה, ובשו"ת הרא"ש (כלל י) כתב דקימ"ל משום אכחושי מצוה והט"ז (יו"ד סימן ער"ד ס"ק ד) חולק עליו, וגם דלא קי"ל כרב רק כשמואל דמדליקים מנר לנר.

והנה נראה כיון דעל הסוכה חל שם שמים ולשיטת רבינו תם במסכת סוכה (דף ט' ע"א) ובמסכת ביצה (דף ל' ע"ב) כל הצורך להכשר סוכה בין עצי סוכה ובין הנוי אסור מקרא דיליף מחג לה' כשם שחל שם שמים על החגיגה כן חל על הסוכה, ולפי זה כיון דחל עליו קדושה ובקדושה נראה לפענ"ד דאם נימא כשיטת הרמב"ם דגם על הדפנות חל שם שמים מהפסוק ואם כן על אותה הסוכה חל שם שמים ונתקדשה ואיך ייקח

* * * *

הנה הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חישוקי חמד במסכת סוכה (דף כ"ט ע"ב) נשאל זקן שיש לו משרת נכרי בבית ועושה לו את כל צרכיו, האם ראוי שהוא יתלה את הנוי סוכה, או שמא עדיף שישכור יהודי בכסף

אולם התוספות שהקשו על רש"י מאי שנא יבש שפסול, ומאי שנא איגוד הלולב שאינו מעכב בדיעבד, על כרחך דסבירא ליה דהאיגוד הוא גם חלק בגוף המצווה ולא יפוי מהחוץ, וכנראה שההידור הוא בזה שמקרב את המינים, שיש בזה ענין פנימי במצווה להיות אחד ואינו גדר ייפוי כמו נוי סוכה, ולפי זה מיושב שפיר שנוי סוכה מותר באמת לעשותו על ידי נכרי משום שהוא נוי חיצוני וייפוי מן הצד, מה שאין כן אגוד שהוא ענין פנימי בעצם המצווה, שהתוספות הבינו שצריך נוי זה לעכב גם בדיעבד לפי רש"י, נוי כזה אסור לנכרי לעשות לכתחילה ורק בדיעבד כשר.

עוד נראה דאפילו לפי מה שכתב החתם סופר בדעת רש"י שיש חילוק בין איגוד שאינו גוף המצווה, ליבש שהוא גוף המצווה, על כרחך צריך לומר שיש עוד דרגה נחותה מזה והוא נוי סוכה, והראיה ממה שכתב מרן השולחן ערוך (סימן תרנ"א ס"יו) לא יברך שהחינו בשעת עשיית לולב, אלא בשעת נטילתו, וכתב המשנה ברורה (ס"ק כ"ט) אף על גב דמן הדן היה ראוי לברך שהחינו תיכף בשעת עשיית הלולב דהיינו בשעה שאוגדו, ואילו בנוי סוכה פשוט שאי אפשר לברך שהחינו בשעת עשיית הנוי, ועוד ראיה שכתב הטור (סימן תרנ"א) בשם רש"י דאף על גב דאין צריך אגד, מ"מ לכתחילה חובה לאגדו, משום זה אלי ואנווהו התנאה לפניו במצות, ולא אמרינן כן בסוכה.

* * * *

כאשר יורד גשם בסוכות ובסוכה אחת אינו יורד האם יכול לברך ליישב בסוכה?

מדברי המג"א הנ"ל יהיה מוכח כדברינו, דאם לא כן קשה לפי הפוסקים שסוברים (סימן תרכ"ט סעיף י"ט) דמותר לפרוס סדין תחת הסוכה, למה מבואר בש"ס ופוסקים בירדו גשמים מותר לצאת, ולמה יצא, יפרוס סדין עליו שלא ירדו הגשמים, ודוחק לומר דמיירי באין לו סדין, דלא לשתמיט הש"ס וכל הפוסקים ליתן עצה זו, ובעל כרחך דאין זה מועיל ואין בזה קיום מצות סוכה, והרי הם סבירא להו דאין הסדין מבטל הסכך, בעל כרחך מכח דהוי זמן גשמים יורדים לא מהני מה שאליו לא יגיעו הגשמים.

ויש להסביר הדבר בטעמו: דהרי דעת הלבוש (סימן תרל"א סעיף ג) והב"ח (סימן תרל"ה עמוד תקכ"ג ד"ה ולענין) דבאין מטר יורד לתוכה פסול, ואם כן אף המכשירים נראה דטעמם מכח כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, וכיון דאפשר ליטול הסכך ויהיה המטר יורד לתוכה ואף על פי כן יברך ששאר צלתה מרובה, ואם כן הוי ראוי לבילה ואין בילה מעכבת בו, אבל אם באמת המטר יורד מן השמים ובהו אין יכול המטר לירד, ממה נפשך אין יוצא ידי סוכה, אם בטר השתא אזלינן פסולה כדעת הלבוש והב"ח, ואם כדעת המכשירים מכח דראוי לבילה הרי כשייטול המותר ירדו גשמים ופטור מכח המטר, לכך ממה נפשך אין לברך ליישב בסוכה. ובפרט דבלאו הכי דעת דאין לברך כשאין המטר יכול לירד לתוכה, לכך וודאי בכהאי גוונא אין לברך.

* * * *

האם צריך להריח אתרוג של מצוה כשנוטלים אותו או יש איסור והאם צריך לברך על הריח?

כן שפיר עבדה מצוה זו נמי לריח וזהו שנהגו בשעת ברכה להריח בו אלא שצריכים לברך על הריח קודם שמריח.

ומסיק הב"ח: אף על פי שנראה לע"ד דברי ראב"ה עיקר וכן פסק בסמ"ק (סימן קצ"ג בהגהה אות י"א) כראב"ה אפילו הכי נכון לזוהר שלא להריח בו לאפוקי נפשה מספק ברכה בפלוגתא דרבוותא.

ובט"ז (או"ח סימן תרנ"ג) כתב וז"ל וכתב סמ"ק ואותן המריחים כשמברכים על הנטילה מנהג שטות הוא. וכן פסק מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן רט"ז ס"ק י"ד) נפסק המריח באתרוג של מצוה מברך עליו, ויש אומרים שאינו מברך לכן נכון שלא להריח בו, וכן פסק בסימן תרנ"ג דאתרוג של מצוה מותר להריח בה מן הדין אלא שלפי שחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש לנמנוע מלהריח בו.

ובמשנה ברורה (סימן רט"ז ס"ק נ"א) כתב דאין הכוונה שנטלו בידו לצאת, ואגב אורחיה העלה ריח דבזה לכו"ע אין לברך וכדלעיל בס"ב כיון דאין מתכוון להריח אלא איירי כגון שנטלו לצאת ולהריח בכהאי גוונא פסקינן לעיל דמברך על אכילה ועל הריח וסובר דעה ראשונה דהוא הדין בזה דמברך על נטילת האתרוג ועל הריח, והשיטה השנייה סוברת דלאו לריח עבדה כיון שהוא של מצוה.

והנה המגן אברהם בשם רש"י וכן סובר הגאון ר' מרדכי בנעט בביאורו למרדכי דדוקא בשעת נטילתו למצווה אבל קודם לכן או אחר כך מברך לכו"ע ויש שחולקים בזה. ובביאור הלכה מביא: שהאליה רבה ונהר שלום (סימן תרנ"ג) ומאמר מרדכי ומטה יהודה חולקים עליו ולדידהו לדעה ב' כל ימי החג אין לברך על ריחו בין בשעה שנטלו למצוות ובין בשאר כל היום משום דהוקצה למצוות ואינו עומד להריח וכן משמע מלבוש.

ומקשה הביאור הלכה: דהרי הדבר תמוה אחרי כי בגמרא במסכת סוכה (דף ל"ז ע"ב) נאמר מפורש לגבי אתרוג שמותר להריח בו, מכיוון שלא

וצריך עיון דהא קימ"ל לולב אין צריך אגד, ואם כן האגד אינו מן המצווה, ומתוך, כיון שהוא נוי למצווה חשוב כמצווה עצמו, והוסיף המשנה ברורה (ס"ק י"ד) ומטעם זה גם אשה לא תאגוד הלולב לכתחילה, ובשער הציון (ס"ק ט"ו) הוסיף דגם קטן פחות מ"ג שנים לא יאגדנו לכתחילה, ולכאורה לפי זה לכתחילה עדיף לייפות את הסוכה על ידי יהודי שהוא גדול משום שנוי סוכה הוא נוי למצווה, והוי חלק מהמצווה.

ואולם בהמשך דבריו דחה זאת: דשאני נוי סוכה מאיגוד הלולב, דהנה התוספות בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ט ע"ב ד"ה לולב) הקשו על דבריו של רש"י שפוסל לולב יבש מחמת זה אלי ואנווהו, דהרי לפי רבנן אמרינן שלולב צריך לאגדו משום זה אלי ואנווהו ואם לא אגדו כשר, וכתב הכפות תמרים שיש לחלק בין ההידור של איגוד ליבש, ובחידושי חתם סופר ביאר דבריו, שקיים הידור שהוא במצווה עצמה כגון שהדי' מינים יהיו מהודרים, וההידור הזה מעכב, אבל מי שכבר קנה ארבעה מינים כולם מהודרים בעצמותן, אין עיכוב שיהדרו מבחוץ לאגדו בהגמוניות של זהב או לאגדו כלל, כמו שהמביא קרבן בהמה מצוה להביא מובחר שבבמותיו, ואפילו שחט כחושה מצוה אפילו בשבת להביא אחרת שמינה, משום הידור מצוה, ומכל מקום אינו מעכב לחפות קרני השור בזה, כמו שעשו מביאי בכורים להידור מצוה והכא נמי דכוותיה.

הנה בחכמת שלמה אורח חיים (סימן תרל"ט סעיף ה) כתב נשאלתי בזמן שהגשמים יורדים, רק דבסוכה אחת אין גשמים יורדים לתוכה, אם לברך ליישב בסוכה או לא, והשבת דאין לברך. ובהמשך דבריו הביא ראיה: ממה שכתבו הפוסקים דאפילו אין מקפה לפניו נמי פטור, אם כן כיון דחכמים נתנו שיעור משתסרח המקפה, משמע דזהו הוי טעם הפטור, ואף על פי כן אף שאין מקפה לפניו נמי פטור, והיינו כיון דאם היה מקפה לפניו היה פטור, וגם כיון דלאחר יש מקפה ופטור, לכך אף הוא פטור, כן הכי נמי בזה.

וממשי החכמת שלמה ומקשה דיש ראיה להיפוך: ממה שכתב המגן אברהם (סוף סימן תרכ"ט) דאם הגשמים נוטפים מן הסכך יש לקשור סדין, רק שלא יברך מכח ספק מותרות להקל, והיינו דיש דסבירא להו דאסור לפרוס סדין תחת הסכך משמע על לאו הך ספק היה מברך מכח דאין גשמים יורדים לסוכות.

ודחה דאין זה ראיה: דיש לומר דהוא מיירי שכבר פסק הגשם ואין גשמים יורדים משמים עוד, ואם כן הוי הזמן בחיוב סוכה, רק שהוא לא היה יכול לאכול מכח דהסכך מטפטף, ומצטער פטור, בזה אם עשה עצה שלא יטפטף חייב לברך, ולכך לא פטר ליה המגן אברהם רק מטעם אחר, אבל אם הגשמים יורדים מן השמים בענין דהוי זמן פטור, בזה אף למי שאין הגשמים יורדים לסוכתו פטור מלברך דהוי זמן פטור, ואדרבא

* * * *

הנה הטור (או"ח סימן רט"ז ס"ק י"ד) כתב אתרוג של מצוה כתב אבי העזרי המריח בו מברך, והר"ר שמחה כתב דלאו לריחה עבדה והמריח בו אינו מברך. ובב"ח שם כתב טעם נפלא להסביר שיטת הראשונים שצריכים לברך כשמריח באתרוג של מצוה: דסובר דאתרוג של מצוה עבדה נמי לריחה מדאיתא במדרש ויקרא רבה (ל' י"ב) "פרי עץ הדר אלו ישראל" מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים וכו' אם כן כל אחד כשמברך על האתרוג צריך לכוון כוונה זו שהאתרוג הוא אף למצווה זו להשרות על הצדיקים שיש בהם טעם תורה ויש בהם ריח טוב של מעשים טובים אם

לאכלו אף על גב שנהנה הוא מריח סברי כולי עלמא גם כן שלא לברך עליו מטעם דעיקרו אינו עומד להריח אלא לאכילה, ואפילו הכי כאשר נוטלו להריח לבד לכו"ע יש לו לברך והכי נמי אף על גב דעיקרו עומד למצווה ולא להריח עכשיו כשנטלו להריח לבד יש לו לברך.

הגרש"ז אורבאך זצוק"ל בספרו הליכות שלמה ארבעת המינים (פרק י' דבר הלכה ס"ק נ"ט) תירץ: דשאני פרי העומד לאכילה, כיון שעומד על כל פנים להנאת האדם, ולכן צריך לברך גם על כל הנאה עיקרית נוספת המזדמנת ממנו, מה שאין כן באתרוג העומד למצווה שאינו עומד כלל להנאת אדם אלא למצווה גרידא, לכן שפיר כתבו האחרונים שאין מברכים, האם בשבת שאין נוטלים את ארבעת מינים האם מותר וחיוב לברך על הריח, עיין במשנה ברורה (סימן תרנ"ח ס"ק ה) ובשער הציון שהביא מחלוקת הפוסקים בזה.

* * * *

איך היה מותר בשמחת בית השואבה לנמנם מחוץ לסוכה הרי זה איסור?

הגרצ"פ פרנק זצ"ל במקראי קודש סוכות (חלק א' סימן ל"ג) מתרץ: אף ע"ג דשינת עראי אסור, מכל מקום לנמנם מותר, ומביא ראיה מהגמרא דמכתפי אהדדי, והיינו שהיו ישנים האחד על כתפי השני, והרי בהר הבית לא היה סוכה, והיאך היו ישנים האחד על כתפי השני, ועל כרחך דהיו נמנמים, ונמנום מחוץ לסוכה מותר. ומביא את שיטת המשנה ברורה (סימן תרל"ט ס"ק י"א), ובשער הציון (שם ס"ק כ"ב) הביא שכן משמע דסבירא ליה לרי"ף גיאות שכתב בשם הפרי מגדים על הא דכתב שם המחבר "שאין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי" דפעמים דסגי ליה לאיניש בהכי והויא ליה קבע.

ובשפת אמת על מסכת סוכה (דף כו) הסתפק נמי האם איסור שינת עראי חוץ לסוכה זה אפילו בפחות מכדי הילוך מאה אמה. אבל בבכור יעקב (סימן תרל"ט ס"ק י"ב) וכן בבעל המאור על מסכת סוכה (דף כ"ז) כתבו שאין מציאות שינה בלי סוכה דאף על גב דהרי בסימן מ"ד איתא דשיעור עראי הוא כדי הילוך מאה אמה, מכל מקום הכא לגבי איסור שינת עראי חוץ לסוכה אפילו בפחות מזה אסור. עוד אפשר לתרץ: היו עסוקים בשמחת בית השואבה, ונרדמו מתוך אונס, ואונס רחמנא פטריה, אבל אין הכי נמי נמנום מחוץ לסוכה אסור.

* * * *

מדוע שמחת בית השואבה היה רק לגדולי ישראל ולחסידים ואנשי מעשה ולא לכל עם ישראל?

ויתפכו העוונות ההממה לזכות, אז גם הצדיקים יחלקו עמהם, כי כל ישראל ערבים זה בזה כפי שאומרת הגמרא במסכת שבועות (דף ל"ט ע"א) נמצא מרוויחים הצדיקים ריווח מה שלא היו זוכים בה לעולם אי לאו עוונותיהם של רשעים, על כן הם שמחים שמחת בית השואבה על חלקם בעונות שנהפכו לזכיות, אך כל זה אם הרשעים שבים ביום הכפורים תשובה גמורה, אבל זולת זה מה זו שמחה עושה בסוכות.

ויש להעיר דהרי הרמב"ם כותב דהוא משום שמחת החג, ואולי דזה הטעם ששמחים ביותר בחג זה.

ובחידושי הריטב"א במסכת סוכה (דף נג ע"א) כתב טעם אחר מדוע רק גדולי ישראל רוקדים בשמחת בית השואבה: והוי יודע שכל השמחה היתירה הייתה בהלל ולהודות לה' על הטובה שעשה לישראל להשרות שכניתו בתוכנו וגם כנגד העוה"ב הנתון לצדיקים ולפיכך לא היה אלא על ידי גדולים וחסידים שלא יראה כקלות ראש וכשמחת בחורים, וזהו ששינו חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור.

ובמקום אחר במסכת בבא בתרא (דף קכא) יישב בזה דבר נפלא: איתא בגמרא בבא בתרא (דף קכ"א ע"א) לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים, ומקשה ויש שואלים והלא מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו סוכה נ"א ולא קושיא היא דשמחה דהתם בבית המקדש בלחוד בגדולי ישראל וגדולי כהונה ולויה בלבד, והיינו דפריט ואמר שבהן בנות ישראל...

* * * *

הקצו אותו אלא רק מאכילה שהרי עומד בעיקרו לכך אבל מריח לא אקציה ושפיר היה בדעתו ליהנות הימנו מריחו, אם כן אמאי לא יברך עליו על כל פנים בשעה שאינו לוקחו למצותו, בשלמה בשעה שלוקחו למצותו אפשר לומר בטעם סברה שניה דמאחר דבלאו הכי חייב ליקחנו בשביל לצאת בו, הויה כדבר שלא נעשה להריח, ואף על גב דמתכוין גם כן להריח לית לך בה ועדיפה מלקחו לאכלו ולהריח דהתם רשות הוא עיקר לקיחתו ושללקחו לאכלו ולהריח מאן מפסי שעיקר לקיחתו בשביל אכילה והריח בא ממילא ולא איפכא דעיקר הוא בשביל הריח או אפשר בשביל שתי הנאות בשוה מה שאין כן הכא דבודאי עיקר נטילתו היה בשביל מצוה בשעתה דמחוייב בזה אם כן ההנאה לכו"ע טפלה היא אבל שלא בשעת מצוה מאי איכא למימר, ולא נוכל לתרץ ולומר דכיוון דעיקרו אינו עומד להריח אלא לעשות בו מצוה כל שבעה ימים לכך לא נוכל לברך עליו ברכת אשר נתן זה אינו, דהא אתרוג בשאר ימות השנה כשלוקחו

אומרת הגמרא במסכת סוכה (דף נג ע"א) אמר רבי יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה וכו' ומקשה בגמרא איני והאמר רבי יוחנן שבועה שלא אישן שלשה ימים, מלקין אותו וישן לאלתר, ומתרת הגמרא אלא הכי קאמר לא טעמנו טעם שינה, דהווי מנמנמי אכתפא דהדדי.

ומקשים בשו"ת התשב"ץ (חלק א' סימן ק) וכן הגרצ"פ פרנק זצ"ל במקראי קודש סוכות (חלק א' סימן ל"ג), והחשוקי חמד על מסכת סוכה (דף נג ע"א): איך היה מותר בשמחת בית השואבה לישון חוץ לסוכה, הרי קימ"ל בסימן תקל"ט ס"ק ב' שאפילו שינת עראי אסור חוץ לסוכה? ויש על כמה תירוצים:

בשו"ת תשב"ץ (סימן ק) מתרץ: שינת עראי בסוכה אסור רק מדרבנן שמא ימשך, לכן לא אסור. ובגליוני הש"ס על מסכת סוכה (דף כו) תמה עליו דזה רק אליבא דאביי שם בגמרא איסור שינת עראי בסוכה מדרבנן, אבל לרבא איסור שינת עראי מן התורה דאין קבע לשינה ופעמים די במשהו שינה, ואנן קימ"ל ליה כרבא לגביי אביי, אם כן איסור שינת עראי בסוכה זה אסור מן התורה.

כתב הרמב"ם בהלכות סופר וסוכה ולולב (פרק ח' הלכה י"ד): מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדים ומספקין ומנגנים ומשמחים במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמע.

והחתם סופר (דרשות דרוש י"ג ליום כפורים במהדורה החדש חלק א' ע"מ תקס) הקשה: וז"ל הרי עיקר שמחת החג הוא על שזכינו לנצח את היצר הרע וכפרת יום הכפורים כמו שמבואר בזהוה (חלק ג' ע"ב) אם כן דלת העם ראוי לשמוח יותר.

ותירץ החתם סופר על דרך משל: בכמה שותפים אשר אחד מהם עבר ציווי המלך והביא סחורה מחוץ למדינה ונסתכן ונתייסר על ככה, ואין לשאר השותפים לשאת עמו כלל וכלל על פי דין ודת תוה"ק, אך אחר כך כשנמלט וניצל מצרותיו מה שנשאר לו מאותה סחורה, השותפים חולקים עמו בשוה, כן הדין, ואם כן השותפים שמחים שהרוויחו מה שלא היו מרוויחים מעולם, כי הם לא היו עושים כן מעולם לעבור על ציווי המלך להביא סחורות הנאסרות, ועכשיו הרוויחו זה, והאיך סבל ייסורם בעבורם. והנמשל: כי הצדיקים המוחים ברשעי הדור, והם אינם שומעים והולכים כל השנה בשרירות לבם הרע, אין לצדיקים שום חלק בעונשם וייסורים שעתידיים לבוא עליהם משמים, או ייסורים ותעניות שקבלו עליהם כשירצו לשוב, אך ביום הכפורים אם ישובו ויזכו

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"נ קרובים וידידים. המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448